

HTG ainekavad

Body:

HTG ainekavad kuni 2017

Vali aine (sulgudes kursuste arv):

[Ajalugu\(13\)](#) | [Bioloogia\(13\)](#) [1] | [Eesti keel\(6\)](#) [2] | [Filosoofia\(1\)](#) [3] | [Füüsika\(5\)](#) [4] | [Geograafia\(4\)](#) [5] | [Informaatika\(4\)](#) [6] | [Inglise keel\(12\)](#) [7] | [Inimeseõpetus\(2\)](#) [8] | [Joonestamine\(3\)](#) [9] | [Keemia\(12\)](#) [10] | [Kehaline kasvatus\(2\)](#) [11] | [Kirjandus\(9\)](#) [12] | [Kunstiajalugu\(2\)](#) [13] | [Matemaatika\(14\)](#) [14] | [Muusika\(3\)](#) [15] | [Prantsuse keel\(9\)](#) [16] | [Saksa keel\(9\)](#) [17] | [Usundiõpetus\(3\)](#) [18] | [Vene keel\(6\)](#) [19] | [Ühiskonnaõpetus\(2\)](#) [20]

Aine "Ajalugu" ainekavad:

AJ1 - Ajaloo temaatiline kursus

Hindamine: suuline

Eesmärgid:

Õpilane: 1) mõistab ja väärtustab faktiteadmisi, mille abil annab kujundada järeldusi, hinnangut, argumenteeritult enda seisukohta; 2) õpib lähenema ajaloosündmustele temaatiliselt liikudes erinevates ajastutes; 3) mõistab poliitiliste olude mõju kultuurile ja majandusele.

Õppesisu:

NSV Liidu pärand: 1) NSV Liidu ideoloogilised alused (marksism-leninism, stalinism) ja nende mõju tänapäeval 2) Näited tänapäevast (Eesti, Ukraina, Valgevene, Venemaa)

Külma sõja järgsed globaalsed vastasseisud: 1) terrorism ja kübersõda 2) Lähis-Ida konfliktikolled

Õpitulemused:

Õpilane: 1) pöörab tähelepanu tänapäeva sündmustele, mõistab olulisemate konfliktikollete põhjuseid ning oskab otsida sündmuste kujunemise tausta; 2) suudab kujundada faktiteadmiste abil laiemat üldpilti, eristab detaile; 3) on tänu konkreetsete inimeste saatuste näidetele empaatilisem, mõistvam, väldib liigset sildistamist.

AJ2 - Üldajalugu: ülevaade maailma ajaloost muinasajast kuni 19. sajandi lõpuni

Hindamine: kirjalik

Eesmärgid:

Õpilane: 1) mõistab ajalooteadmiste õppimise vajalikkust tunnetamiseks ajalooajalooperioode, et olla tuttav lääne kultuuriruumi tüvitekstidega või nende tausta mõtestamisega; 2) teab maailma ajalugu vana-, kesk- ja uusajal enim mõjutanud sündmisi (dateering, mõju); 3) väärtustab sündmuste põhjuste ja tagajärgede mõistmise olulisust, oskab eristada üldpildi mõistmiseks vajalikku.

Õppesisu:

Ülevaade muinasajast. Tsivilisatsioonide tunnused ja esimeste tsiviliseatsioonide kujunemine.

Vanaaeg: Vana-Idamaade kultuurid, Vana-Kreeka ja Vana-Rooma (olulisemad sündmused, isikud, mõju). Keskaeg: suure rahvasterände tulemusel kujunenud muudatused Euroopas, Vene riigi kujunemine, islami usk (teke, levik ja mõju), ristisõjad Euroopa ja islamimaailma vaheliste suhete kujundajana, Uue Maailma avastamine (eeldused, sündmuste käik, olulisemad isikud, mõjud Ameerikale, Euroopale, Aafrikale). Varauusaeg: uue maailmapildi kujunemine (renessanss, reformatsioon. Uusaeg: mõjukamate riikide arengute tähtsamad sündmused (kodusõda Inglismaal, Vene riigi laiendamine, Prantsuse revolutsioon, USA loomine, Saksa keisririigi kujunemine).

Õpitulemused:

Õpilane: 1) oskab rakendada teadmisi st oskab märgata olulisemate vana-, kesk- ja uusaja sündmuste tausta kirjandus-, kunsti- või muusikateostes; 2) mõistab ühiskonna ja kultuuri seost vana-, kesk- ja uusaja näidete põhjal; 3) tunneb huvi ajaloo vastu.

AJ3 - Eesti ajalugu: muinasajast ärkamisajani

Hindamine: suuline

Eesmärgid:

Kursuse üldiseks eesmärgiks on 1) luua eeldused Eesti ajaloo mõtestamiseks selle varaseimast ajajärgust kuni 19. sajandi lõpukümneniteni. Olulisel kohal on 2) püüd vaadelda eestlaste rahvuslikku ajaloonarratiivi allikakriitilisest perspektiivist, unustamata sealjuures n-õ suure jutustuse tähtsust rahvusliku identiteedi kujundajana. Tähtis on aidata õpilasel iseseisvalt konstrueerida võimalikult terviklik minevikupilt. 3) Arenevad oskused mõista kodumaa ajaloo eripärasid ning sarnasusi kõrvutades neid maailmas asetleidnud sündmustega. Kursuse lõppedes peaks edukas õpilane suutma kodumaa varasemas ajaloos vabalt orienteeruda.

Õppesisu:

Jääaeg ja selle taandumine. Inimasustuse algus Euraasia põhjaosas. Muinasaja allikad ja nende uurimine. Kiviaja arheoloogilised kultuurid Eestis: Kunda kultuur, kammkeraamika kultuur, nöörikeramika ehk venekirveste kultuur – elanike peamised tegevusalad ning kultuuri iseloomustavad muistised. Pronksiaeg. Asva kultuur. Rauaaeg. Põlispõllundus, kalmed, linnused. Eesti esiaja lõpul. Suhted naabritega: idaslaavlased, balti hõimud, viikingid. Rahvusvaheliste kaubateede kujunemine ja Eesti. Eesti ühiskond esiaja lõpul: sotsiaalne kihistumine. Maakonnad ja kihelkonnad. Linnused. Külad ja elamud. Muinasusund ning ristiusu levik Eestis. Muinasusundi seos loodusega. Vanimad teated ristiusu levikust Eestis. Muistne vabadusvõitlus: Balti ristisõdade põhjused. Muistse vabadusvõitluse kulgu. Eestlaste lüüasaamise põhjused ja tagajärjed. Henriku Liivimaa kroonika

ajaloallikana. Vana-Liivimaa riigid: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Seisused. Maapäev. Vana-Liivimaa riikide omavahelised suhted ja suhted naabritega. Jüriöö ülestõus, selle põhjused ja tagajärjed. Keskaja ühiskond Eestis: läänikorraldus. Mõisate rajamine. Sunnismaisuse ja teoorjuse kujunemine. Keskaegsed linnad Eestis: linnade valitsemine. Käsi töö, kaubandus, Hansa Liit. Gildid ja tsunftid. Eluolu linnas. Kirik ja kultuur: vaimulikud ordud ja kloostrid. Tugeva keskvõimuga riikide kujunemine Läänemere regioonis. Reformatsioon Eestis: haridusolud. Eestikeelse trükisõna algus. Liivi sõda: Vana-Liivimaa asend Läänemere regioonis. Liivi sõja eellugu, kulg ja tulemused. Eesti kolme kuningriigi valduses: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Vastureformatsioon. Kultuuri areng: Balthasar Russowi kroonika ajalooallikana. Reformatsiooni ja vastureformatsiooni mõju vaimuelule. Rootsi suurriigi ajastu. Rootsi keskvõim ja baltisaksa aadel. Majanduslik areng: talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord. Reduktsioon ja selle tulemused. Manufaktuuride teke. Kaubandus. Vaimuelu ja kultuur: luterlus riigiusuna. Esimesed gümnaasiumid. Ülikooli asutamine Tartus. Rahvaharidus. Eestikeelse kirjasõna levik. Põhjasõda: Põhjasõja põhjused, kulg ja tulemused. Rahvastikuprotsessid Eestis 16.-18. sajandil. Sõdade, haiguste, olmetingimuste ja näljahädade mõju rahvastikule. Balti erikord: Vene keskvõim ja baltisaksa seisuslik omavalitsus. Talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord. Asehalduskord. Vaimuelu 18. sajandil: baltisaksa kultuur ja talurahvakultuur. Rahvaharidus. Pietism ja valgustus. Moderniseeruv Euroopa: industriaalühiskonna kujunemine, rahvuslik liikumine. Venemaa 19. sajandil. Talurahva vabanemine: pärisorjuse kaotamine Eestis. Talurahva omavalitsuse kujunemine. Talude päriseksostmine. Usuvahetusliikumine. Tööstuse areng. Erinevused Põhja- ja Lõuna-Eesti arengus. Ärkamisaeg: eelärkamisaeg. Estofiilid. Tartu ülikool 19. sajandil. Eesti haritlaskonna kujunemise algus. Seltsiliikumine. Tähtsamad rahvusliku liikumise ettevõtmised ja nende eestvedajad, erimeelsused eesmärkide saavutamisel. Talurahva vabanemine: pärisorjuse kaotamine Eestis. Talurahva omavalitsuse kujunemine. Talude päriseksostmine. Usuvahetusliikumine. Tööstuse areng. Erinevused Põhja- ja Lõuna-Eesti arengus. Ärkamisaeg: eelärkamisaeg. Estofiilid. Tartu ülikool 19. sajandil. Eesti haritlaskonna kujunemise algus. Seltsiliikumine. Tähtsamad rahvusliku liikumise ettevõtmised ja nende eestvedajad, erimeelsused eesmärkide saavutamisel.

Õpitulemused:

Õpilane: 1) teab tähtsamaid Eesti esiaja perioode; 2) kirjeldab inimeste eluolu ja toob näiteid inimeste tegevusaladest esiajal; 3) iseloomustab esiaja eestlaste suhteid naaberrahvastega; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisted arheoloogiline kultuur, muistis, muinaslinnus, kalme, maakond, kihelkond, malev, animism 5) analüüsib Balti ristisõja põhjusi, kulgu ja tulemusi; 6) analüüsib Jüriöö ülestõusu tähtsust ja tähendust ajaloolise narratiivina; 7) iseloomustab Eesti keskaja ühiskonda: läänikord, talurahva õiguslik seisund ning majanduslik olukord, käsitöö ja kaubandus, eluolu linnades; loob seoseid Eesti ja Euroopa ajaloo vahel keskajal; 8) kirjeldab Eesti keskaja kultuuri põhijooni ning mõistab ristiusu mõju Eesti kultuurile, vaimuelule ja väärtushinnangute muutumisele; saab aru kultuurilisest järjepidevusest; 9) teab, kes olid Lembitu, Kaupo, piiskop Albert ja kroonik Henrik, ning iseloomustab nende tegevust; 10) kirjeldab rahvusvahelisi suhteid Läänemere piirkonnas 16. sajandil; 11) selgitab allikate alusel Liivi sõja eellugu, kulgu ja tulemusi; 12) analüüsib n-õ kolme kununga perioodi võtmesündmusi; 13) teab, kuidas toimus Rootsi võimu järkjärguline kehtestamine kogu Eesti alal; 14) selgitab Põhjasõja põhjusi, tulemusi ja hilisema Vene võimuaaja mõju; 15) iseloomustab Balti erikorda ning selle mõju Eesti arengule; 16) teab, kuidas muutus talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord ning selgitab majandusprotsesside ja talurahvaseaduste seoseid; 17) mõistab ärkamisaja tähendust ja tähtsust ning selle mõju kodanikuühiskonna kujunemisele Eesti ajaloos;

AJ4 - Eesti ajalugu: ärkamisajast tänapäevani

Hindamine: kirjalik

Eesmärgid:

Kursuse üldiseks eesmärgiks on 1) Eesti ajaloo vahest ühe vastuolulisema perioodi põhjalik vaatlemine ning mõtestamine. Konkreetsemalt leiavad rõhutamist 2) kodumaa mineviku sõlmprobleemid (vabariigi algus, vaikiv ajastu, okupatsioonid, taasiseseisvumine jne), mille tõlgendamine peaks kujundama selgemaid seisukohti noore inimese ajalooteadvuses. Oluline on koguda 3) heal tasemel faktoloogiline teadmispagas, mis looks väärrika pinnase mitmekülgseks arenguks tulevikus.

Õppesisu:

Moderniseeruv Euroopa: industriaalühiskonna kujunemine, rahvuslik liikumine. Venemaa 19. sajandil ja 20. sajandi algul. Talurahva vabanemine: pärisorjuse kaotamine Eestis. Talurahva omavalitsuse kujunemine. Talude pärisestostmine. Usuvahetusliikumine. Tööstuse areng. Erinevused Põhja- ja Lõuna-Eesti arengus. Ärkamisaeg: eelärkamisaeg. Estofiilid. Tartu ülikool 19. sajandil. Eesti haritlaskonna kujunemise algus. Seltsiliikumine. Tähtsamad rahvusliku liikumise ettevõtmised ja nende eestvedajad, erimeelsused eesmärkide saavutamisel. Moderniseeruv Eesti: majanduse areng. Raudteede ehitamine, selle mõju majanduslikule ja sotsiaalsele arengule. Suurtööstuse kujunemine. Põllumajanduse areng. Talurahva kihistumine. Ülevenemaaliste seaduste laienemine Eestile. Venestusaja mõju haridusele, kultuurile ja rahvuslikule liikumisele. Rahvusliku professionaalse kultuuri kujunemine. Uusrahvuslik tõus. Poliitilised rühmitused Eestis. 1905. aasta sündmused ja nende mõju ühiskonnale. Eesti iseseisvumine: eeldused, iseseisvumine, Vabadussõda, Tartu rahu. Eesti tee demokraatialt autoritarismile: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu. Eesti Teises maailmasõjas: iseseisvuse kaotamine, okupatsioonid, sõjakaotused ja -kahjud, sõja mõju inimeste elukäikudele. Pagulaskond. Eesti NSV: ühiskond, majanduse areng, rahvastik, vastupanu vormid, suhted väliseestlastega. Eesti iseseisvuse taastamine. Integratsioon Euroopasse ja maailma: laulev revolutsioon, riikluse taastamine. Poliitiliste olude mõju Eesti kultuurile ja eluolule. Eesti osalemine rahvusvaheliste organisatsioonide töös. Genotsiid, etnilised puhastused. Inimsusevastased kuriteod Eestis.

Õpitulemused:

Õpilane: 1) teab Eesti Vabadussõja tähtsamaid sündmusi; 2) mõistab Vabadussõja ja Tartu rahu tähendust Eesti Vabariigi kindlustumisel; 3) analüüsib Eesti ühiskonna poliitilist arengut 1920. ning 1930. aastail, selgitab autoritarismi kujunemise põhjusi; 4) analüüsib Teise maailmasõja mõju Eesti ajaloo; 5) analüüsib Eesti ajalugu nõukogude okupatsiooni ajal; 6) analüüsib Eesti iseseisvuse taastamist ning teab riikluse ülesehitamise käiku; 7) selgitab Eesti integreerumist Euroopasse ja maailma

AJ5 - Lähiaeg I: maailma ajalugu 20. sajandi I poolel kuni II maailmasõjani

Hindamine: kirjalik

Eesmärgid:

Õpilane: 1) täiendab ja kinnistab põhikoolis õpitud teadmisi ning laiendab neid luues seoseid erinevate aegade või piirkondade vahel; 2) oskab analüüsida maailmasõdade puhkemise põhjuseid, näidetele tuginedes argumenteerida sündmuste põhjuste-tagajärgede üle; 3) teeb vahet emotsionaalsetel hinnangutel ja argumneteeritud seisukohtadel.

Õppesisu:

Maailm 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses. Rahvusvahelised suhted I maailmasõja eel. I maailmasõda (põhjused, ülevaade, mõjud). Pärast I maailmasõda (sõja võitjate-kaotajate suhted,

kodusõjad; elu-olu sõdadevahelisel perioodil). Diktatuurid maailmasõdade vahelisel perioodil: Saksamaa, Itaalia, NSV Liit. Demokraatlikud riigid maailmasõdade vahelisel perioodil (USA, näited Euroopast). Rahvusvahelised suhted II maailmasõja eel. Teine maailmasõda (põhjused, ülevaade, mõjud).

Õpitulemused:

Õpilane: 1) teab 20. sajandi I poolele iseloomulikku, tunnetab ajastut; 2) suudab võrrelda I ja II maailmasõja põhjuseid, tagajärgi, oskab tõmmata paralleele ka näidetega varasemast/hilisemast ajaloost; 3) pöörab tähelepanu erinevate ideoloogiate kujunemises poliitiliste sündmuste, majandusliku olukorra, üksikisikute jms rollile.

AJ6 - Lähiaeg II: maailma ajalugu 20. sajandi II poolel

Hindamine: suuline

Eesmärgid:

Õpilane: 1) teab 20. sajandi II poole murrangulisemaid sündmusi ning mõistab nende mõju rahvusvahelistes suhetes, majanduses; 2) õpib ajaloosündmusi (põhjusi, sündmuste käiku, tagajärgi) hindama erinevate allikate abil.

Õppesisu:

Külma sõja kujunemine ja külma sõja kriisid. NSV Liit ja sotsialismileer külmasõja ajal. Demokraatlikud riigid külma sõja ajal. Koloniaalmaailma iseseisvumine. Külma sõja lõpp. 20. sajandil kujunenud probleemide kandumine tänapäeva. Elu-olu 20. sajandi II poole erinevatel kümnenditel.

Õpitulemused:

Õpilane: 1) suudab orienteeruda 20. sajandi olulisemates sündmustes, tunnetab erinevate kümnenditele iseloomulikku; 2) oskab tõmmata paralleele külma sõja sündmuste ning maailmasõdade ja 21. sajandi kriisikollete vahel; 3) mõistab erinevat laadi allikate kasutamise, võrdlemise olulisust sündmuse tõlgendamisel (nt otsene allikas, kirjeldus, foto, karikatuur, anekdoot, ilukirjanduslik tekst, dokumentaalfilm, kunstiline film vms).

AJs1 - XX sajandi arengu põhijooned

Hindamine: suuline

Eesmärgid:

taotletakse, et õpilane: 1) mõistab inimühiskonna ajaloos toimunud ja tänapäeval toimuvate ühiskondlike muutuste protsesse ning olulisemate sündmuste põhjuseid ja tagajärgi; 2) austab demokraatiat ning inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seaduskuulekas, 3) teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning mõistab kodanikuvastutust; tunneb erinevate rahvaste kultuure, nende eripära ning suhtub lugupidavalt individuaalsetesse, kultuurilistesse ja maailmavaatelistesse erinevustesse, juhul kui need vaated pole inimväärikust alandavad; 4) on omandanud teadmisi ja oskusi sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimsuhetest, mis aitavad kaasa tõhusale toimimisele erinevates sotsiaalsetes kontekstides, väärtustades neid; 5) on omandanud teadmisi ja oskusi, mis toetavad tervikliku ning autonoomse inimese kujunemist, väärtustades sotsiaalset õiglust ning positiivset suhtumist endasse ja teistesse; 6) on omandanud teadmised, oskused ja hoiakud, mis toetavad tervikliku, iseseisva ja terviseteadliku inimese kujunemist; väärtustab vabadust,

inimväärikust, võrdõiguslikkust, ausust, hoolivust, sallivust, vastutustunnet, õiglust, isamaalisust ning peab lugu endast, teistest ja keskkonnast.

Õppesisu:

Ühiskondlikud liikumised ja ideoloogiad: sotsialism, liberalism, noorsooliikumine, kodanikuõiguste liikumised, keskkonnakaitse. Ühiskondlike liikumiste ja ideoloogiate avaldumine kultuuris. Muutused eluolus: naiste emantsipatsioon, sport, mood, massikultuur, kodumasinad. Teaduse ja tehnika areng: autoajastu, raadio, televisioon, arvuti, internet, kosmoseajastu. Kultuurivaldkondade arengu iseloomulikud jooned: kunst, kirjandus, arhitektuur, muusika. Mitmekultuurilisuse kontseptsioon. Suhtumine sõdadesse: patsifism, võidurelvastumine, desarmeerimine, tuumasõja oht. Rahvusvahelised organisatsioonid: Rahvasteliit, ÜRO, NATO. Uue maailmakorra loomise katsed. Konfliktid ja nende lahendamise püüded Lähis-Ida näitel. Massikuritegude ideoloogilised alused ja psühholoogilised juured. Koonduslaagrid, GULAG. Küüditamised. Natsismikuriteod. Kommunistikuriteod. Genotsiid, etnilised puhastused. Koloniaalsüsteemi lagunemine ja selle tagajärjed. Uute vastasseisude kujunemine, terrorism. Islamimaailma aktiveerumine ja vastuolud läänega.

Õpitulemused:

Kursuse lõpus õpilane: teab tähtsamate ideoloogiate põhiseisukohti ja iseloomustab nende mõju ühiskonnale; teab teaduse ja tehnika arengu saavutusi ning kirjeldab nende rakendumist igapäevaelus; analüüsib kultuuri arengu põhijooni ning seostab neid ühiskonnas toimunud muutustega. analüüsib, mis asjaoludel kujunesid ja muutusid inimeste hoiakud ning väärtushinnangud sõja ja rahu küsimuses 20. sajandi jooksul; analüüsib rahvusvaheliste organisatsioonide rolli riikidevahelistes suhetes; teab Lähis-Ida kriisikolde kujunemise põhjusi, selgitab kriisi olemust ja püüdeid seda lahendada; seletab ja kasutab kontekstis mõisteid desarmeerimine, võidurelvastumine, patsifism. selgitab, mis arengusuunad ühiskonnas tegid võimalikuks inimsusevastaste kuritegude toimepaneku; mõistab inimsusevastaste kuritegude olemust ning nende taunimise ja vältimise vajalikkust; seletab ja kasutab kontekstis mõisteid genotsiid, holokaust, küüditamine, GULAG. iseloomustab koloniaalsüsteemi toimimist, selle lagunemise põhjusi ja tagajärgi; analüüsib uute vastasseisude kujunemist maailmas pärast külma sõja lõppu.

Ajs2 - Üldajalugu: esiajast renessansini

Hindamine: Kirjalik

Eesmärgid:

Selle kursuse keskmes on kultuuri- ja väärtuspädevus – suutlikkus hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalnormide ja eetika seisukohast; tajuda, analüüsida ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustada kunsti ja loomingut ning kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid ja arvestada nendega otsuste langetamisel; olla salliv ja koostööaldis ning panustada ühiste eesmärkide saavutamisse.

Õppesisu:

Kreeka linnriigid: valitsemine, kodanikkond, eluolu. Sparta ja Ateena. Hellenid ja barbarid: hellenite kasvatus, haridus ja igapäevaelu. Kreeka kultuur: mütoloogia ja religioon. Homerose eeposed. Ajalookirjutuse algus. Kõnekunst. Teater. Filosoofia: Sokrates, Platon, Aristoteles. Olümpiamängud. Makedoonia tõus ja hellenism: Aleksander Suur. Rooma riigi teke. Rooma vabariik ja selle korraldus.

Rooma tõus suurriigiks: armee. Caesar. Keisrivõimu kehtestamine: Augustus. Lääne-Rooma ja Ida-Rooma. Rooma ühiskond ja eluolu: perekond, kasvatus ja haridus. Rooma õigus. Rooma kui antiikaja suurlinn. Ehituskunst. Religioon: ristiusu teke ja levik ning tõus riigiusuks. Antiiktsivilisatsioonide saavutused ja tähtsus maailma ajaloos. Rahvasterändamine ja Lääne-Rooma riigi langus. Frangi riik: Karl Suur. Lääne-Euroopa riikide teke. Ühiskond ja eluolu: läänikord. Feodaalide ja talurahva eluolu. Rüütlikultuur. Linnaühiskond: kaubandus, käsitöö, valitsemine. Islami teke ja levik: Muhamed. Koraan. Ilmalik võim ja vaimulik autoriteet: keisrivõim ja paavstlus. Religiooni dominantsus. Vaimulikud ordud. Ketserlus. Ristisõjad. Ülikoolid ja skolastika.

Õpitulemused:

Kursuse lõpus õpilane: o mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost antiikaja näidete põhjal; o selgitab antiiktsivilisatsioonide tähtsust maailma ajaloos antiikaja näidete põhjal ning mõistab antiigipärandi olulisust tänapäeval; o tunneb ning võrdleb demokraatliku ja aristokraatliku linnriigi, Rooma vabariigi ning keisririigi toimimise põhimõtteid; o iseloomustab religiooni ja mütoloogia osa antiikaja inimese maailmapildis ning kristluse tekkelugu ja kujunemist riigiusuks; o kirjeldab näidete abil antiikkultuuri saavutusi, toob esile seosed antiikkultuuri ja Euroopa kultuuri kujunemise vahel, töötab ajastut iseloomustavate allikatega ning hindab neid kriitiliselt; o näitab kaardil Kreeka linnriike ja hellenistliku kultuuri levikuala ning Rooma riigi laienemist; o teab, kes olid Homeros, Herodotos, Sokrates, Platon, Aristoteles, Perikles, Aleksander Suur, Romulus, Caesar, Augustus, Constantinus Suur, Jeesus ja Paulus, ning iseloomustab nende tegevust; o teab ja kasutab kontekstis mõisteid polis, aristokraatia, türannia, demokraatia, hellen, barbar, kodanik, senat, konsul, vabariik, keisririik, patriits, plebei, Piibel, Vana Testament, Uus Testament, Rooma õigus. o mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost keskaja kontekstis; o iseloomustab keskaja ühiskonda ja eluolu ning analüüsib kriitiliselt keskaja erinevaid teabeallikaid; o kirjeldab kiriku osa keskaja ühiskonnas ja kultuuris ning inimeste mõttemaailma kujundajana; o teab linnade tekkimise põhjusi ja iseloomustab, kuidas funktsioneeris linnaühiskond; o kirjeldab islami teket ja levikut ning väärtustab islami kultuuripärandit; o teab ristisõdade põhjusi ja tulemusi ning mõju kultuurile ja väärtushinnangutele; o iseloomustab keskaegsete ülikoolide tegevust; o seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kirik, klooster, vaimulikud ordud, ketserlus, inkvisitsioon, ristisõjad, läänikord, naturaalmajandus, raad, tsunft, gild, Hansa Liit, skolastika, koraan; o teab, kes olid Muhamed, Karl Suur, Innocentius III ja Aquino Thomas, ning iseloomustab nende tegevust.

Ajs3 - Üldajalugu: uusaeg

Hindamine: jooksev

Eesmärgid:

Ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane: tunneb huvi mineviku vastu ja teadvustab enda võimalusi mineviku uurijana ning ajaloos osalejana, määratleb end oma rahva ja Eesti ühiskonna liikmena, eurooplasena ning maailmakodanikuna; tunneb ajalugu ajastule omaste sündmuste, protsesside, vaimulaadi ja isikute kaudu; mõistab ajaloosündmuste ning -protsesside põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse ja järjepidevuse olemust ning erineva tõlgendamise põhjusi, arvestab oma seisukohti kujundades ajastu konteksti; väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning mõistab seda ühiskonna rikkuse ja arengu eeldusena, teadvustab oma võimalusi kultuuripärandi säilitajana ning edasikandjana; leiab ja analüüsib kriitiliselt ajalooteavet sisaldavat infot, hindab allikate usaldusväärsust ning kasutab erinevaid teabeallikaid eesmärgipäraselt; mõistab ning tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, kujundab ning põhjendab oma seisukohta, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi; teab ja kasutab kontekstis ajaloo põhimõisteid ning eristab ajaloofakti tõlgendusest ja arvamusest; tunneb ning kasutab erinevaid

õpivõtteid, tekstiliike, infokanaleid ja IKT vahendeid, väljendab oma teadmisi ning oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kaitseb argumenteeritult oma seisukohta; teab ainevaldkonnaga seotud erialasid, mõistab seoseid ainevaldkonnaga seotud teadmiste ja tööturu võimaluste vahel ja analüüsib enda ainealaseid teadmisi ja oskusi haridustee kavandamisel.

Õppesisu:

Uue maailmapildi kujunemine: renessanss ja humanism, maadeavastuste mõjud ning tagajärjed, reformatsioon ja vastureformatsioon. Absolutism ja parlamentarism: poliitiline kaart uusaja alguses. Absolutism Prantsusmaal, parlamentarismi kujunemine ja kindlustumine Inglismaal. Ameerika Ühendriikide iseseisvumine. Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni sõjad, nende mõju Euroopale: valgustus. Viini kongress. Rahvusluse tõus ja rahvusriikide teke. Industriaalühiskond: tööstuslik pööre, industriaalühiskonna tunnused. Maailmamajandus, teaduse ja tehnoloogia areng uusajal.

Õpitulemused:

Kursuse lõpus õpilane: mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemusliku seose ning väärtushinnangute muutumist uusajal; kirjeldab uut maailmapilti ning selgitab renessansi, maadeavastuste ja reformatsiooni osa selle kujunemisel; analüüsib kriitiliselt erinevaid teabeallikaid; teab, mis mõju avaldasid Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni reformid Euroopale; iseloomustab industriaalühiskonda ning analüüsib selle mõju inimeste igapäevaelule; näitab ja analüüsib tähtsamaid uusajal toimunud muutusi Euroopa poliitilisel kaardil; tunneb teaduse ja tehnika arengu põhijooni ning tähtsamaid saavutusi uusajal; seletab ja kasutab kontekstis mõisteid renessanss, humanism, reformatsioon, absolutism, parlamentarism, valgustus, revolutsioon, reform, kapitalism, kolonialism, urbaniseerumine, sotsialism; teab, kes olid Leonardo da Vinci, Christoph Kolumbus, Fern?o de Magalh?es, Martin Luther, Louis XIV, Voltaire, George Washington, Napoleon, Karl Marx ja Otto von Bismarck, ning iseloomustab nende tegevust.

Ajs4 - Eesti ajalugu: muinasajast keskajani

Hindamine: kirjalik

Eesmärgid:

Kursuse üldiseks eesmärgiks on 1) luua eeldused Eesti ajaloo mõtestamiseks selle varaseimast ajajärgust kuni 19. sajandi lõpukümneniteni. Olulisel kohal on 2) püüd vaadelda eestlaste rahvuslikku ajaloonarratiivi allikakriitilisest perspektiivist, unustamata sealjuures n-õ suure jutustuse tähtsust rahvusliku identiteedi kujundajana. Tähtis on aidata õpilasel iseseisvalt konstrueerida võimalikult terviklik minevikupilt. 3) Arenevad oskused mõista kodumaa ajaloo eripärasid ning sarnasusi kõrvutades neid maailmas asetleidnud sündmustega. Kursuse lõppedes peaks edukas õpilane suutma kodumaa varasemas ajaloos vabalt orienteeruda.

Õppesisu:

Jääaeg ja selle taandumine. Inimasustuse algus Euraasia põhjaosas. Muinasaja allikad ja nende uurimine. Kiviaja arheoloogilised kultuurid Eestis: Kunda kultuur, kammkeraamika kultuur, nöörikeramika ehk venekirveste kultuur – elanike peamised tegevusalad ning kultuuri iseloomustavad muistised. Pronksiaeg. Asva kultuur. Rauaaeg. Põlispõllundus, kalmed, linnused. Eesti esiaja lõpul. Suhted naabritega: idaslaavlased, balti hõimud, viikingid. Rahvusvaheliste kaubateede kujunemine ja Eesti. Eesti ühiskond esiaja lõpul: sotsiaalne kihistumine. Maakonnad ja kihelkonnad. Linnused. Külad ja elamud. Muinasusund ning ristiusu levik Eestis. Muinasusundi seos loodusega. Vanimad teated ristiusu levikust Eestis. Muistne vabadusvõitlus: Balti ristisõdade põhjused. Muistse vabadusvõitluse kulg. Eestlaste lüüasaamise põhjused ja tagajärjed. Henriku Liivimaa kroonika

ajaloallikana. Vana-Liivimaa riigid: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Seisused. Maapäev. Vana-Liivimaa riikide omavahelised suhted ja suhted naabritega. Jüriöö ülestõus, selle põhjused ja tagajärjed. Keskaja ühiskond Eestis: läänikorraldus. Mõisate rajamine. Sunnismaisuse ja teoorjuse kujunemine. Keskaegsed linnad Eestis: linnade valitsemine. Käsi töö, kaubandus, Hansa Liit. Gildid ja tsunftid. Eluolu linnas. Kirik ja kultuur: vaimulikud ordud ja kloostrid. Tugeva keskvõimuga riikide kujunemine Läänemere regioonis. Reformatsioon Eestis: haridusolud. Eestikeelse trükisõna algus. Liivi sõda: Vana-Liivimaa asend Läänemere regioonis. Liivi sõja eellugu, kulg ja tulemused. Eesti kolme kuningriigi valduses: riiklik korraldus ja poliitiline kaart. Vastureformatsioon. Kultuuri areng: Balthasar Russowi kroonika ajalooallikana. Reformatsiooni ja vastureformatsiooni mõju vaimuelule.

Õpitulemused:

Õpilane: 1) teab tähtsamaid Eesti esiaja perioode; 2) kirjeldab inimeste eluolu ja toob näiteid inimeste tegevusaladest esiajal; 3) iseloomustab esiaja eestlaste suhteid naaberrahvastega; 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisted arheoloogiline kultuur, muistis, muinaslinnus, kalme, maakond, kihelkond, malev, animism 5) analüüsib Balti ristsõja põhjusi, kulgu ja tulemusi; 5) analüüsib Jüriöö ülestõusu tähtsust ja tähendust ajaloolise narratiivina; 6) iseloomustab Eesti keskaja ühiskonda: läänikord, talurahva õiguslik seisund ning majanduslik olukord, käsitöö ja kaubandus, eluolu linnades; loob seoseid Eesti ja Euroopa ajaloo vahel keskajal; 7) kirjeldab Eesti keskaja kultuuri põhijooni ning mõistab ristiusu mõju Eesti kultuurile, vaimuelule ja väärtushinnangute muutumisele; saab aru kultuurilisest järjepidevusest; 8) teab, kes olid Lembitu, Kaupo, piiskop Albert ja kroonik Henrik, ning iseloomustab nende tegevust; 9) kirjeldab rahvusvahelisi suhteid Läänemere piirkonnas 16. sajandil; 10) selgitab allikate alusel Liivi sõja eellugu, kulgu ja tulemusi

AJs5 - Eesti ajalugu: uusaeg

Hindamine: suuline

Eesmärgid:

Kursuse üldiseks eesmärgiks on 1) mõista probleeme, mis puudutavad Eesti uusaja ajaloo periodiseerimist ning struktureerimist; oluline on 2) kriitiliselt läheneda minevikku puudutavale allikmaterjalile, 3) väljendada oma seisukohti nii suuliselt kui kirjalikult ning töötada iseseisvalt. Oluline on koguda 4) heal tasemel faktoloogiline teadmispagas, mis looks hea pinnase mitmekülgseks arenguks tulevikus.

Õppesisu:

Rootsi suurriigi ajastu. Rootsi keskvõim ja baltisaksa aadel. Majanduslik areng: talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord. Reduktsioon ja selle tulemused. Manufaktuuride teke. Kaubandus. Vaimuelu ja kultuur: luterlus riigiusuna. Esimesed gümnaasiumid. Ülikooli asutamine Tartus. Rahvaharidus. Eestikeelse kirjasõna levik. Põhjasõda: Põhjasõja põhjused, kulg ja tulemused. Rahvastikuprotsessid Eestis 16.-18. sajandil. Sõdade, haiguste, olmetingimuste ja näljahädade mõju rahvastikule. Balti erikord: Vene keskvõim ja baltisaksa seisuslik omavalitsus. Talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord. Asehalduskord. Vaimuelu 18. sajandil: baltisaksa kultuur ja talurahvakultuur. Rahvaharidus. Pietism ja valgustus. Moderniseeruv Euroopa: industriaalühiskonna kujunemine, rahvuslik liikumine. Venemaa 19. sajandil ja 20. sajandi algul. Talurahva vabanemine: pärisorjuse kaotamine Eestis. Talurahva omavalitsuse kujunemine. Talude pärisestamine. Usuvahetusliikumine. Tööstuse areng. Erinevused Põhja- ja Lõuna-Eesti arengus. Ärkamisaeg: eelärkamisaeg. Estofiilid. Tartu ülikool 19. sajandil. Eesti haritlaskonna kujunemise algus. Seltsiliikumine. Tähtsamad rahvusliku liikumise ettevõtmised ja nende eestvedajad, erimeelsused eesmärkide saavutamisel. Moderniseeruv Eesti: majanduse areng. Raudteede ehitamine, selle mõju

majanduslikule ja sotsiaalsele arengule. Suurtööstuse kujunemine. Põllumajanduse areng. Talurahva kihistumine. Ülevenemaaliste seaduste laienemine Eestile. Venestusaja mõju haridusele, kultuurile ja rahvuslikule liikumisele. Rahvusliku professionaalse kultuuri kujunemine. Uusrahvuslik tõus. Poliitilised rühmitused Eestis. 1905. aasta sündmused ja nende mõju ühiskonnale. Eesti iseseisvumine: eeldused, iseseisvumine

Õpitulemused:

Õpilane: 1) analüüsib n-õ kolme kununga perioodi võtmesündmusi; 2) teab, kuidas toimus Rootsi võimu järkjärguline kehtestamine kogu Eesti alal; 3) selgitab Põhjasõja põhjusi, tulemusi ja hilisema Vene võimuaaja mõju; 4) iseloomustab Balti erikorda ning selle mõju Eesti arengule; 5) teab, kuidas muutus talurahva õiguslik seisund ja majanduslik olukord ning selgitab majandusprotsesside ja talurahvaseaduste seoseid; 6) mõistab ärkamisaja tähendust ja tähtsust ning selle mõju kodanikuühiskonna kujunemisele Eesti ajaloo; 7) analüüsib Eesti omariikluse saavutamise eeldusi ja protsessi;

AJs6 - Eesti ajalugu: iseseisvumisest tänapäevani

Hindamine: kirjalik

Eesmärgid:

Kursuse üldiseks eesmärgiks on 1) Eesti ajaloo vahest ühe vastuolulisema perioodi põhjalik vaatlemine ning mõtestamine. Konkreetsemalt leiavad rõhutamist 2) kodumaa mineviku sõlmprobleemid (vabariigi algus, vaikiv ajastu, okupatsioonid, taasiseseisvumine jne), mille tõlgendamine peaks kujundama selgemaid seisukohti noore inimese ajalooteadvuses. Oluline on koguda 3) heal tasemel faktoloogiline teadmispagas, mis looks väarika pinnase mitmekülgeks arenguks tulevikus.

Õppesisu:

Vabadussõda, Tartu rahu. Eesti tee demokraatialt autoritarismile: poliitiline süsteem, majandus, ühiskonnaelu. Eesti Teises maailmasõjas: iseseisvuse kaotamine, okupatsioonid, sõjakaotused ja -kahjud, sõja mõju inimeste elukäikudele. Pagulaskond. Eesti NSV: ühiskond, majanduse areng, rahvastik, vastupanu vormid, suhted väliseestlastega. Eesti iseseisvuse taastamine. Integratsioon Euroopasse ja maailma: laulev revolutsioon, riikluse taastamine. Poliitiliste olude mõju Eesti kultuurile ja eluolule. Eesti osalemine rahvusvaheliste organisatsioonide töös. Genotsiid, etnilised puhastused. Inimsusevastased kuriteod Eestis.

Õpitulemused:

Õpilane: 1) teab Eesti Vabadussõja tähtsamaid sündmusi; 2) mõistab Vabadussõja ja Tartu rahu tähendust Eesti Vabariigi kindlustumisel; 3) analüüsib Eesti ühiskonna poliitilist arengut 1920. ning 1930. aastail, selgitab autoritarismi kujunemise põhjusi; 4) analüüsib Teise maailmasõja mõju Eesti ajaloole; 5) analüüsib Eesti ajalugu nõukogude okupatsiooni ajal; 6) analüüsib Eesti iseseisvuse taastamist ning teab riikluse ülesehitamise käiku; 7) selgitab Eesti integreerumist Euroopasse ja maailma

AJs7 - Lähiaeg I: maailma ajalugu 20. sajandi I poolel kuni II maailmasõjani

Hindamine: kirjalik

Eesmärgid:

Õpilane: 1) täiendab ja kinnistab põhikoolis õpitud teadmisi ning laiendab neid luues seoseid erinevate aegade või piirkondade vahel; 2) oskab analüüsida maailmasõdade puhkemise põhjuseid, näidetele tuginedes argumenteerida sündmuste põhjuste-tagajärgede üle; 3) teeb vahet emotsionaalsetel hinnangutel ja argumenteeritud seisukohtadel.

Õppesisu:

Maailm 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses. Rahvusvahelised suhted I maailmasõja eel. I maailmasõda (põhjused, ülevaade, mõjud). Pärast I maailmasõda (sõja võitjate-kaotajate suhted, kodusõjad; elu-olu sõdadevahelisel perioodil). Diktatuurid maailmasõdade vahelisel perioodil: Saksamaa, Itaalia, NSV Liit. Demokraatlikud riigid maailmasõdade vahelisel perioodil (USA, näited Euroopast). Aasia, Aafrika ja araabia maad maailmasõdade vahelisel perioodil. Rahvusvahelised suhted II maailmasõja eel. Teine maailmasõda (põhjused, ülevaade, mõjud).

Õpitulemused:

Õpilane: 1) teab 20. sajandi I poolele iseloomulikku, tunnetab ajastut; 2) suudab võrrelda I ja II maailmasõja põhjuseid, tagajärgi, oskab tõmmata paralleele ka näidetega varasemast/hilisemast ajaloost; 3) pöörab tähelepanu erinevate ideoloogiate kujunemises poliitiliste sündmuste, majandusliku olukorra, üksikisikute jms rollile.

Ajs8 - Lähiaeg II: maailma ajalugu 20. sajandi II poolel

Hindamine: suuline

Eesmärgid:

Õpilane: 1) teab 20. sajandi II poole murrangulisemaid sündmusi ning mõistab nende mõju rahvusvahelistes suhetes, majanduses; 2) õpib ajaloosündmusi (põhjusi, sündmuste käiku, tagajärgi) hindama erinevate allikate abil.

Õppesisu:

Külma sõja kujunemine ja külma sõja kriisid. NSV Liit ja sotsialismileer külmasõja ajal. Demokraatlikud riigid külma sõja ajal. Koloniaalmaailma iseseisvumine ja arengud Kolmanda Maailma riikides. Külma sõja lõpp. 20. sajandil kujunenud probleemide kandumine tänapäeva. Elu-olu 20. sajandi II poole erinevatel kümnenditel.

Õpitulemused:

Õpilane: 1) suudab orienteeruda 20. sajandi olulisemates sündmustes, tunnetab erinevate kümnenditele iseloomulikku; 2) oskab tõmmata paralleele külma sõja sündmuste ning maailmasõdade ja 21. sajandi kriisikollete vahel; 3) mõistab erinevat laadi allikate kasutamise, võrdlemise olulisust sündmuse tõlgendamisel (nt otsene allikas, kirjeldus, foto, karikatuur, anekdoot, ilukirjanduslik tekst, dokumentaalfilm, kunstiline film vms).

Uuendatud: 21/10/2019

Source URL: <https://www.htg.tartu.ee/ainekavad?aine=12>

Links

[1] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D13>

[2] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D14>

- [3] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D20>
- [4] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D4>
- [5] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D15>
- [6] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D16>
- [7] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D3>
- [8] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D17>
- [9] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D36>
- [10] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D2>
- [11] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D7>
- [12] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D24>
- [13] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D18>
- [14] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D1>
- [15] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D8>
- [16] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D9>
- [17] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D21>
- [18] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D19>
- [19] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D11>
- [20] <https://www.htg.tartu.ee/%3Faine%3D22>